

Natuurhistorisch

&

Volkenkundig

Museum

FORISCH EN VOLKENKUNDIG MUSEUM OUDENBOSCH

*Natuurhistorisch
en
Volkenkundig
Museum
Oudenbosch*

Secretariaat: postbus 163 4730 AD Oudenbosch

*jaarverslag
2012*

van de Stichting Natuurhistorisch
en Volkenkundig Museum Oudenbosch

Jaarverslag 2012

Ten geleide

Spraken we van 2011 nog als een inspirerend jaar, 2012 kenmerkte zich welhaast door het stilhangen in de lucht als een vrije vlucht na de sprong van een skispringschans. Het neerkomen leek even een desoriëntatie door de zich snel opeenvolgende gebeurtenissen. Inmiddels (met de wetenschap van de eerste maanden van 2013 in onze achterzak) kan ik stellen dat we onze reis stevig en doelgericht vervolgen. Het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum is nog steeds verankerd in de samenleving en vervult de rol die zij al meer dan honderdvijftig jaar met verve speelt.

Discussie over het bestaansrecht van het museum, die wordt gevoerd op argumenten als 'geld' en 'bezoekersaantal', mag hooguit worden vervolgd wanneer de inhoudelijke waarde op de voorgrond staat: als behoeder en behouder van ons (cultureel) erfgoed.

Musea zijn zowel conservatief als inert en hebben als kerntaken: conservering, onderzoek en (digitaal) toegankelijk maken van erfgoed en collectie. Niet het entertainen van (groepen) mensen. Dat deze kerntaken geld kosten (en mag kosten!) is dan inherent daaraan. Als hoeder van erfgoed heb je zelfs het recht om geld te kosten.

Dit jaarverslag is ondanks alles een bewijs van de betrokkenheid en de activiteiten van allen die - op welke wijze dan ook - zijn verbonden aan het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum.

Marcel Deelen
Voorzitter

Bestuur

Het bestuur kwam in 2012 slechts vijf maal bijeen. Oorzaak was ondermeer ziekte van voorzitter en secretaris.

Voorzitter:	M.J.A. Deelen
Vice-voorzitter:	A.A.C. Durville-Amse
Secretaris:	E.N. Beekman
Penningmeester:	C. Daleboudt
Leden:	J. Laros

John Laros legde in september, na vijf jaar, zijn functie neer. Hij blijft wel medewerker. In oktober is afgesproken dat Anne-Marie Visser voortaan de notulen verzorgt.

Medewerkers

Ten behoeve van de museumwerkzaamheden zijn vele vrijwilligers actief:

Halderberge 26, als volgt verdeeld:

Oudenbosch	23
Oud Gastel	1
Hoeven	2
en voorts:	
Rucphen	2
Etten-Leur	1
Fijnaart	2
Ossendrecht	2
Bergen op Zoom	1
Zevenbergen	1
Roosendaal	1
Totaal	36

Ondanks dit aantal blijft het moeilijk een sluitend dienstrooster te maken omdat niet iedereen altijd aanwezig kan zijn.

Af en toe ontvangen we een (open) sollicitatie. Dat kwam dit jaar een paar maal voor. Betaalde functies kunnen wij echter niet bieden.

Bezoekers

Individueel

Volwassenen	344
Kinderen t/m 12 jr (incl.CJP)	75
Niet-betalenden	42
Totaal	461

In groepsverband al dan niet buiten de reguliere openingstijden en via lezingen, excursies en ontvangsten

Volwassenen	317
Kinderen (al dan niet in schoolverband)	1110
(is exclusief 94 kinderen doemiddag)	
Totaal	1888

GROEPSBEZOEKEN

Het aantal groepen is flink gestegen van 31 naar 52 met in totaal 1357 bezoekers. De grote stijging komt door de expositie Onze wAARDE. (Natuur& Milieu Educatie)

Het bezoek in het kader van het onderwijsproject "Museumschatjes" is gestegen van 6 naar 7 groepen. Het entree van deze groepsbezoeken is voor de scholen gratis en wordt door Erfgoed Brabant betaald.

Financiën

Het Florijncollege, onderdeel 'FAST' (Florijn Administratief Studentenbedrijf) verzorgt de basisdiensten van de financiële administratie.

Inhoudelijk betekent het dat ze alleen administratieve ondersteuning bieden. Het bestuur, bij monde van de penningmeester, blijft zelf verantwoordelijk voor de museale financiën, de betalingen en de aangiften.

Tegenover de diensten die FAST verricht staat een vergoeding van € 75 per jaar. Getracht wordt steeds een sponsor per jaargang te vinden.

De vakkundige werkwijze is een uitstekende basis voor een goed vertrouwen.

Website

De website is het medium dat het museum verder brengt dan de gemeentegrenzen. Het aantal digitale bezoekers overstijgt dat van de lijfelijke bezoekers en dat betekent dat het museum zich representatief moet presenteren zonder echter de meerwaarde van een 'echt' bezoek weg te geven. Met ander woorden, de digitale bezoeker moet geprikkeld worden om - indien mogelijk - na een bezoek aan de website ook zelf in persoon langs te komen.

Veel bezoekers echter zoeken puur informatie over openingstijden, doemiddagen of voorwerpen.

Eind 2012 is een afspraak gemaakt met een deskundige om de site naar een hoger niveau te tillen.

Onderwijsaanbod

CONTACTEN MET SCHOLEN

Regelmatig bellen de scholen voor een afspraak voor een groepsbezoek. Een groeiend aantal scholen is inmiddels "vaste klant". Het is fijn dat ze ons steeds weten te vinden en tevreden zijn met de ontvangst en onze exposities.

PRACTICUMLESSEN

Ook dit jaar heeft het Markland College het museum diverse malen bezocht. Het is prettig om met ze te werken. De leerkrachten bereiden alles zelf voor en na afloop wordt alles weer keurig opgeruimd.

MAATSCHAPPELIJKE STAGE

Maatschappelijke stage is een vorm van leren buiten de school. Leerlingen maken in hun stage kennis met vrijwilligerswerk. De stage maakt jongeren bewust van hun omgeving en de rol die zij hierin hebben, en draagt ook bij aan hun persoonlijke en sociale ontwikkeling.

In 2012 zijn er géén leerlingen voor maatschappelijke stage geweest. De reden is dat we geen project hadden waaraan de leerlingen konden werken. Het moet een project zijn dat de leerlingen het gevoel geeft dat ze iets zinnigs doen en waar ze trots op kunnen zijn.

Wel had een leerling van het Prinsentuin-college bij ons een stageplek.

BIJZONDERE EXPOSITIE VOOR SCHOOLKLASSEN.

“Kunstland” was een project voor het primair onderwijs, dat Kunsteducatie, Milieueducatie en duurzaamheidseducatie met elkaar verbindt onder de aardige titel: Onze wAARDE.

Aan de hand van een filmpje maakten kinderen kennis met de aanpassing van de mens aan zijn omgeving en hoe hij omgaat met de groei van de wereldbevolking.

De ondertitels ‘ruimte voor mensen’, ‘frisse lucht’, ‘voldoende energie’, ‘genoeg te eten’, ‘zuiver water’, ‘weinig afval’ en ‘ruimte voor de natuur’ werden verbeeld met voor deze expositie gemaakte schilderijen en andere kunstvoorwerpen.

Medewerkers, leerkrachten en hun hulpen bevroegen de kinderen in kleine groepjes bij elk onderdeel wat zij zien, horen en fantaseren over het grote onderwerp: natuur. De heldere handleidingen boden goede aanknopingspunten.

Educatieve Dienst

DOEMIDDAGEN

Het aantal doemiddagen is minder frequent gehouden omdat degene die deze doemiddagen verzorgde ermee gestopt is. Het streven is om in 2013 weer iedere derde zondag van de maand een doemiddag te houden met uitzondering van de grote vakantie.

Desondanks vonden in 2012 zeven doemiddagen plaats:

- * 15 januari: Braakballen uitpluizen
- * 26 februari: maken van nestkastjes
- * 18 maart: speksteen bewerken
- * 15 april: stenen en mineralen polijsten
- * 21 oktober: op bezoek bij de boer
- * 18 november: vogelbouwplaten
- * 16 december: kerststuk maken

Extra activiteiten

- * 14-15 april museumweekend. (61 bezoekers)
- * 18 april lezing door Rebecca Nelemans over onze “Brabantse” Vincent van Gogh (15 bezoekers)
- * 8 & 9 sept. Monumentenweekend (25 bezoekers)
- * 28 nov. Film en lezing over Alaska door echtpaar Houthuijsen (54 bezoekers)

Op 1 maart is de expositie Natuur-Nu opgebouwd in de afdeling Volkenkunde. De medewerkers kregen instructie over de expositie etc. Hiervoor kwamen 22 groepen.

AWN gebruikt gehoorzaal

Zaterdag 31 maart gebruikte de AWN, Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie, de gehele dag de Gehoorzaal en enkele andere ruimten voor de studiedag “Archeologisch botmateriaal”. Onder leiding van een vijftal topdocenten in het vakgebied (waaronder de Leidse fysisch antropoloog prof. George Maat) werden de ca. 25 cursisten in lezingen en workshops ingewijd in de geheimen van menselijk en dierlijk bot. De archeologisch getinte lunch werd verzorgd door Claudia Vandepoel van de Historische Keuken.

ACTIVITEITEN VOOR DE MEDEWERKERS:

- 20 januari bijeenkomst Opening Nieuwe Museumjaar. Tijdens de bijeenkomst werd een film vertoond van Josephine Hamming over Mieren.

Het doel van deze activiteiten is vooral om op een ontspannen manier de onderlinge band te versterken. In ons beleid blijft dat een heel belangrijk streven.

In het kader hiervan komt eens per maand een ‘Tussendoortje’ uit met info over onderhoud, veranderingen, wetenswaardigheden, nieuwe medewerkers, etc..

Het meer betrekken van medewerkers bij het wedervaren van het museum is (wederom) een van de speerpunten in het nieuwe Beleidsplan 2012 – 2015.

Deskundigheidsbevordering

Het museum telt diverse mensen onder haar gelederen met diverse vaardigheden. We hebben onze eigen geoloog, archeoloog, bioloog en museoloog. Voor Volkenkunde en voor de educatieve dienst zoeken we nog een deskundige / adviseur.

Via Erfgoed Brabant kunnen we medewerkers diverse cursussen laten volgen van ongeveer een dag, waarbij de kosten geheel worden vergoed. Cursussen met onderwerpen als registreren van objecten, collectiemanagement, klimaatrichtlijnen, museum en publiek. Hiervan is in 2012 geen gebruik gemaakt.

Subsidies en sponsorgelden

Op 22 maart was er een raadsbijeenkomst waarop door culturele organisaties kon worden gereageerd op de ideeën over de bezuinigingen op het culturele gebied. Het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum heeft uiteraard haar visie gedeeld met de raadsleden omdat één van de suggesties was om het Zouavenmuseum onder te brengen in ons pand.

Ook op 14 juni vond een hoorzitting plaats, ditmaal van de raadscommissie Financiën, tijdens welke het bestuur haar visie deelde.

Op 25 oktober vond er op initiatief van de gemeente een overleg plaats met de wethouders Paantjens en Suijkerbuijk over deze veronderstelde mogelijkheid. Zoals bekend heeft het Zouavenmuseum aangegeven met de halvering van de gemeentelijke

subsidie niet open te kunnen blijven en stelde aanvankelijk per 1 januari de deuren te sluiten. Hoewel dezelfde maatregel ons zwaar drukt, volgen wij dit voorbeeld niet. Het onderbrengen van beide musea in één (lees: in ons) gebouw is geen haalbare kaart. Blijkbaar realiseerde de gemeente zich dit ook.

Gepeild werd hoe we staan tegen een mogelijke verhuizing. Voor ons is dat slechts mogelijk wanneer rekening wordt gehouden met alle eisen die onze collecties stellen en met een eventuele meerwaarde indien we met het Zouavenmuseum in één toereikend gebouw komen.

Na de raadsvergadering van 8 november werd duidelijk dat beide musea financieel kunnen terugvallen op de gemeente indien het komende jaar blijkt dat met zelfredzaamheid alles op alles is gezet om de 'broek op te kunnen houden'. In een amendement werd aangegeven dat de museumbesturen de handen uit de mouwen moeten steken en kreeg het college van B&W de opdracht te overleggen over een mogelijke samenvoeging.

Deze formulering vervult het bestuur van het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum met boosheid. Jarenlange inzet van medewerkers en donateurs wordt op deze manier geschoffeerd. Ruim 26 jaar is hard gewerkt aan het behoud en beheer van de collecties en uiteindelijk wordt dan platweg gesteld dat we nu maar eens de handen uit de mouwen moeten steken. Het moge onze begunstigers duidelijk zijn dat *wij* er zo niet tegenaan kijken.

Uiteindelijk werden we in december verrast met de mededeling dat het museum zou moeten plaatsmaken voor een school.

Tenslotte is er een financiële toezegging van het Prins Bernhardcultuurfonds voor de vernieuwing van de museumverlichting.

Technische Dienst/Huishoudelijke dienst

Overzicht van werkzaamheden en bevindingen 2012 van de technische dienst:

De verplaatsing van de Milieuafdeling waarmee in 2011 was begonnen is afgemaakt in het voorjaar. De presentatie van de films werd overgezet naar monitoren die automatisch aanspringen indien er bezoekers verschijnen. Het weerstation werd gedeeltelijk vernieuwd om de proeven uit te kunnen voeren en de bekabeling van het weerstation naar de monitor werd aangelegd. Tevens werd hiervoor een nieuwe TV-monitor aangeschaft.

Om ruimte te maken bij de nieuwe Milieuafdeling was het nodig de kapstokken te verplaatsen. Deze zijn geplaatst bij de ingang van het Museum. Wel was het nodig de draairichting van de haldeur te veranderen om de benodigde ruimte te krijgen.

De vrijgekomen zolderverdieping werd ingericht om diverse werkzaamheden te kunnen verrichten. Bekabeling werd aangebracht om een telefoon en een computer aan te sluiten.

Bij de balie werd een voorziening met afgesloten kastjes gemaakt waar de bezoekers hun tassen kunnen plaatsen als zij het museum bezoeken.

In het Museum zijn twee luchtbevochtigers aanwezig. Ofschoon deze momenteel niet worden gebruikt zijn deze bevochtigers geheel nagezien en gebruiksklaar gemaakt.

Vooraf aan de keuze voor nieuwe verlichting van de bovenverdieping werden eerder oriënterende bezoeken afgelegd aan een aantal musea in de omgeving om inzicht te krijgen in de technieken die heden ten dage beschikbaar zijn. Hierna werd in samenwerking met een lokaal verlichtingsbedrijf een verlichtingsplan opgesteld. Belangrijkste kenmerken hiervan zijn dat gekozen werd voor LED verlichting waardoor de UV en IR straling geheel wegvalt uit de verlichting. Tevens kan men hiermee goed aan de huidige richtlijnen voor verlichting voldoen. Een belangrijke eis bij dit alles is de schadelijke werking van verlichting zoveel mogelijk te beperken. Het lichtplan wordt in 2013 nog verder ingevuld.

In de gehoorzaal werd de TL-verlichting aangepast. Elektronische starters werden ingebouwd, waardoor de storende brom niet meer aanwezig is. De noodverlichting werd gecontroleerd en waar nodig van nieuwe batterijen voorzien.

Gedurende het gehele jaar werd de Relatieve Vochtigheid en de Temperatuur van het Museum bewaakt. Er waren geen bijzondere maatregelen nodig om deze waarden binnen de normen te houden.

Publiciteit

In 2012 gingen er zes persberichten de deur uit, waarvan er 3 betrekking hadden op de doemiddagen. De andere 3 gingen over de lezingen en het gesloten zijn op 2 januari 2013. Tweemaal verscheen Museum op Zicht.

Zesmaal verscheen het Tussendoortje met mededelingen voor de medewerkers.

Viermaal verscheen een extra nieuwsbrief, eenmaal met de aankondiging van de film 'One life' op 16 februari door Filmtheater Fanfare, in april met de aankondiging voor de Van Gogh-lezing, eenmaal om de lezing van november aan te kondigen plus een bericht over de gemeentelijke subsidie en een uitgave in december over het krantebericht dat het museum zou moeten plaatsmaken voor een school.

Een advertentie is geplaatst in de programmakrant van Fidei et Arti met een oplage van 12.000 exemplaren.

In maart is geadverteerd in de onderwijskrant van Stichting Borgesius, oplage 21.000.

Verder werd geadverteerd in de promotiekranten van Dynamico Fysiotherapie & Training en van Laco Sportcentrum te Rucphen.

Een uitgebreide vermelding werd opgenomen in de Gemeentegids Halderberge.

Ook liet het museum zich vermelden in de museumgids Nederland Museumland en in het Nationaal Schoolreis Magazine

Collectiebeheer

Het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum beschikt over vijf aparte collecties met in totaal 4882 objecten. Natuurhistorie met 3318 dieren of diergerelateerde onderdelen, volkenkunde telt 779 objecten, geologie is goed voor 417 voorwerpen, archeologie omhelst

356 stukken. En dan is er nog een restje van 12.

Op dit moment is hooguit veertig procent tentoongesteld in een min of meer vaste expositie en dat is al jaren zo. Dat betekent dat het depot een verzameling van bijna drieduizend voorwerpen telt. Die voorwerpen zijn opgeslagen vanwege ruimtegebrek, niet vanwege het feit dat ze ontoonbaar zijn. Integendeel, ze zijn absoluut de moeite waard.

Collectie Hilarius

Medio mei werd het NVM de 'Collectie Hilarius' aangeboden, een verzameling geprepareerde vogels, dieren, insecten, schedels, schildpadden en dieren op sterk water, die mw. Mimi Hilarius-Cuijpers uit Zundert over een periode van ruim veertig jaar verzamelde in binnen- en buitenland. Landen als de VS, Schotland, Brazilië, Portugal en Curaçao. Lange tijd had zij haar eigen museum aan huis onder de naam 'Clin d'Oeil sur la Faune' (Knipoog naar de Fauna), waarin ook franse fossielen te vinden waren en lavastenen uit IJsland.

Vanwege gezondheidsredenen zocht zij een goede bestemming voor haar collectie, waarin zich voorwerpen bevinden die in ons museum (nog) niet aanwezig zijn, bijvoorbeeld diverse landschildpadden, grijze eekhoorns en een wasbeertje.

Mw. Hilarius beschouwt het opzetten als een hommage aan het dier.

In september is de collectie overgebracht, waarvoor in het depot een stelling is bijgebouwd waarop de voorwerpen die voorlopig niet in de vitrines van de Bovenzaal kunnen komen, een plek krijgen. Dit vergde van de Technische Dienst wat extra vaardigheid, omdat in het depot zelf, vanwege de lucht- en vochtbeheersing, niet mag worden geklust. Vooraf is dus nauwkeurig gemeten en zijn de houten stellingen zover op maat gemaakt dat ze nog slechts geplaatst en vastgezet hoefden te worden.

De voorwerpen uit de collectie zijn onderzocht op stof, schimmels en beestjes en schoon bevonden. Na registratie in het systeem krijgen ze hun eigen plaatsje.

Herinrichting Milieufdeling

In maart is de laatste hand gelegd aan de heringerichte (verplaatste) Milieufdeling. Sinds 2005 was de afdeling te vinden op de bovenste verdieping, in de volksmond 'zolder' genoemd. Nadat in de Geheerzaal een aangename 'ontvangstbar' was ingericht, is de oude keukeninrichting verwijderd. De vrijgekomen ruimte is vervolgens geschikt gemaakt voor de nieuw te maken milieufdeling. Met de deskundigheid van Joop de Regt, die ook indertijd het ontwerp van de Milieufdeling vormgaf, is een representatieve en goed toegankelijke afdeling samengesteld.

Nieuw daarbij zijn de kleine digitale schermjes die automatisch aanspringen zodra een bezoeker in de buurt komt, waardoor deze getraceerd wordt op interessante informatie. Zo'n zelfde schermje is in de Bovenzaal geïnstalleerd bij de Zangvogels.

Verder heeft onze technische dienst de kapstokken verplaatst naar de ingang.

En verder:

Samenwerking lokale musea

Op 26 september zaten vier erfgoedbeheerders om de tafel. Bestuurders van het Zouavenmuseum, het Arboretum, de Basiliek en het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum overlegden tijdens een eerste bijeenkomst op elke wijze kan worden samengewerkt. Doel was om te komen tot een gezamenlijk aanbod voor de bezoekers / toeristen, om daarmee het bezoekersaantal te laten toenemen. Gekeken is of bijvoorbeeld openingstijden op elkaar kunnen worden afgestemd, of er projecten gezamenlijk zijn te doen, of er mogelijkheden zijn voor een gezamenlijke entreekaart en welke overeenstemmingen er zijn die kunnen worden benut.

In elk geval wordt de mening gedeeld dat bij een gezamenlijk optreden de aantrekkelijkheid om voor een bezoek naar Oudenbosch te komen versterkt wordt.

Afgesproken werd dat in eerste instantie het Zouavenmuseum en het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum het voortouw nemen om enkele voorstellen te formuleren.

Vernieuwd museumregister

Vanwege de wijzigingen in de landelijke museumregistratie moest bij de nieuwe Stichting Museumregister Nederland een volledige “zelfevaluatie” worden ingediend. De aangekondigde behandelingstijd bij de stichting was ongeveer zes weken – maar op het moment van schrijven van dit verslag (juni 2013) hebben wij nog niet méér mogen vernemen dat de summiere mededeling dat de behandeling wat meer tijd ging kosten dan was verwacht...

Natuurlijk blijven wij optimistisch over de verlenging van onze registratie.

Cominto Plaza

Cominto Plaza is een platform van de alliantie Museum Mondial waar een tiental musea en bezoekerscentra op het gebied van natuur en milieu samenwerken om het publieksbereik te verbeteren en te verruimen.

In 2011 zijn oriënterende gesprekken gehouden om te komen tot dit culturele initiatief.

Vanaf het eerste ogenblik hebben wij ons hieraan verbonden. In 2012 kwam (eindelijk) de financiering rond voor de start van dit project; we hopen u in de loop van 2013 daarover meer te kunnen melden.

Plannen en verwachtingen 2013

Het jaar 2013 lijkt een jaar te worden van ruw weer. Enerzijds dreigt het museum de helft van de gemeentelijke subsidie te verliezen, anderzijds ligt een - gedwongen - verhuizing in het vooruitzicht, omdat de gemeente andere plannen heeft met het gebouw waarin het museum al decennia is gehuisvest. Of deze daadwerkelijk plaatsvindt, hangt af van het beeld na het uitwerken van de plannen.

Beleidsplan

Eind 2011 werden de plannen en beleidsvoornemens voor de periode tot en met 2015 vastgelegd. Het is een handvat met aandachtspunten die nodig zijn om het beheer en de groei in goede banen te leiden.

Het streven in dit beleidsplan is om het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum een stevige regionale uitstraling te geven. Hiertoe wordt extra aandacht geschonken aan de educatieve tak van het museum alsmede het extra betrekken van de medewerkers en de scholen in de regio, met als thema “Betrekken, vertellen, bestendigen”.

Echter, de intentie van de gemeente het museumgebouw een schoolfunctie te geven, noopt het museumbestuur tevens haar aandacht te richten op een mogelijke verhuizing, in dat geval ook de inrichting van een ander gebouw en daarnaast een eventuele samenwerking met het Zoavenmuseum. Waarbij het aspect van regionale versterking niet terzijde wordt geschoven maar - integendeel - wordt gekeken waar deze punten elkaar kunnen versterken.

Natuurhistorisch & Volkenkundig Museum

Natuurhistorisch & Volkenkundig Museum

Gaat verder waar het onderwijs stopt.

Archeologie, geologie, etnografica, vlinders,
opgezette dieren. Vernieuwde Milieuafdeling!
Doemiddagen voor de jeugd.
Leerkrachten gratis toegang!

Markt 30a (in de poort), Oudenbosch
Open woensdag en zondag 14.00–17.00 uur.
Ook groepsontvangsten op afspraak.
info@nvmoudenbosch.nl

Elke keer weer anders.

Doemiddag 'Op bezoek bij de boer'

Alaska. Lezing in november.